

Správa

Medzinárodná vedecká konferencia *Výchovný aspekt inkluzívnej edukácie a jeho dimenzie*

Problematika inkluzívnej edukácie v podmienkach SR je už niekoľko rokov aktuálnou témou ako medzi špeciálnymi pedagógmi, tak aj v pomerne širokom okruhu odborníkov, ktorí sa tomuto problému venujú z pohľadu svojej vednej disciplíny. K aktuálnosti tejto problematiky u nás prispievajú legislatívne úlohy a výzvy (najmä Dohovor OSN o právach ľudí s postihnutím), a informácie v odbornom dianí vo svete. V zahraničí je obrovský záujem odborníkov o túto problematiku. Aj u nás v kontexte edukačnej praxe, sú formulované problémy a požiadavky, ktoré poukazujú na náročné aspekty edukácie žiakov s postihnutím, narušením v bežných školách. Vzhľadom na to, že inkluzívna edukácia je novou víziou vzdelávania všetkých žiakov a prináša zmenenú paradigmu najmä v edukácii žiakov so zdravotným a sociálnym znevýhodnením, je nevyhnutné venovať jej patričnú vedeckú pozornosť a vytvárať komunikačný priestor k tejto téme.

Do pozornosti odborníkov preto predkladáme závery z medzinárodnej vedeckej konferencie *Výchovný aspekt inkluzívnej edukácie a jeho dimenzie*, ktorá sa uskutočnila v dňoch 26. a 27. apríla 2012 na Smolenickom zámku. Konferenciu organizovala Katedra pedagogických štúdií Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave v spolupráci s Univerzitou Ludwiga Maximiliána v Mníchove (Fakulta psychológie a pedagogiky) a Univerzitou Eötvösa Loránda v Budapešti (Fakulta špeciálnej a liečebnej pedagogiky G. Bárcziho) pod gesciou profesora Viktora Lechtu, ktorý sa s tímom odborníkov zo Slovenska a zahraničia (Nemecko, Rakúsko, Maďarsko, Poľsko, Česko) venuje problematike inkluzívnej edukácie od roku 2006 najprv v projekte DAAD MŠ SR č. 12/2006 *Integration Hör-Sprach-Geschädigter in allgemeinen Bildungs-*

einrichtungen, neskôr v projekte KEGA č. 3/6013/08 *Skúmanie možností aplikácie inkluzívnej pedagogiky v stredoeurópskom regióne* a v súčasnosti v nadväzujúcom projekte KEGA 009TVU-4/2011 *Inkluzívna edukácia ako viacdimenzionálny výchovný problém*.

Na konferencii zaznelo 21 referátov s vopred určenými témami od organizátorov, pričom podujatia sa celkovo zúčastnilo 46 odborníkov z Nemecka, Maďarska, Poľska, Čiech a Slovenska. Niektorí z nich sa zúčastnili aj predchádzajúcej konferencie s názvom *Transdisciplinárne aspekty inkluzívnej pedagogiky*, ktorá sa konala pred dvoma rokmi v priestoroch Smolenického zámku. S pomedzi významných zahraničných účastníkov tohtoročnej konferencie spomenieme aspoň prof. Vágnerovú z Karlovej univerzity v Prahe, prof. Vítkovú z Masarykovej univerzity v Brne, doc. Vitáskovu z Palackého univerzity v Olomouci, prof. Leonhardt Univerzity Ludwiga Maximiliána v Mníchove, prof. Mikruta z Pedagogickej univerzity v Krakove, prof. Chrzanowsku z Univerzity Adama Mickiewicka v Poznani a PhDr. Perlusz z Univerzity Eötvosa Loránda v Budapešti. Plenárne rokovania poukázali na viaceré spoločné problémy v oblasti edukácie žiakov s postihnutím v bežných školách a priblížili súčasný stav edukácie týchto žiakov v zúčastnených krajinách. Z jednotlivých referátov a diskusií je zrejmé, že pedagógovia v praxi ako aj ďalší kompetentní odborníci na rozličných úrovniach a v rozličných krajinách sú konfrontovaní s rovnakými aplikačnými problémami, pričom ich riešenie je v jednotlivých krajinách viac menej odlišné. Na druhej strane sa pozornosť odborníkov postupne orientuje aj na iné než didaktické otázky inklúzie. Potvrdzujú to nasledovné závery:

1. Realizácia inkluzívnej edukácie si vyžaduje podporu transdisciplinárnej komunikácie a spolupráce. Inkluzívna edukácia je založená na integrálnom koncipovaní starostlivosti o deti a mládež.
2. Dôležitá je práca s rodičmi, komunikácia o ich očakávaniach smerom k inklúzii. Vyžaduje sa akceptujúca, ale otvorená a reálna reflexia situácie dieťaťa a spoločné hľadanie možností podpory vývinu dieťaťa v rámci inkluzívnej edukácie.
3. V interakcii učiteľov/rodičov so zdravotne znevýhodneným človekom nie sú vhodné prílišné ohľady alebo obchádzanie reality. Namiesto rozprávania o problémoch je dôležité hovoriť o tom, čo daný človek chce, potrebuje, cíti, čo je pre neho aktuálne.
4. Nepočujúce deti potrebujú špeciálnu pomoc pri sociálnej integrácii, podobne aj deti, ktorým hrozí nepochopenie zo strany okolia (napr. deti so zlou výslovnosťou, s iným kultúrnym pozadím, inojazyčné, deti s výrazne odlišnou životnou skúsenosťou a znevýhodňujúcim životným prostredím (deti týrané, zneužívané, z rodín alkoholika, psychicky chorého rodiča

a pod.). Deti z rodín imigrantov sú rizikovou skupinou aj vtedy, ak nemajú postihnutie.

5. Inklúzia si vyžaduje zmenu „obrazu človeka“, novú filozofiu výchovy, nové postoje spoločnosti a verejnosti, lebo „inklúzia začína pred dverami školy“.
6. Škola musí byť otvorená k novým stratégiám a službám – pre inovácie a kooperáciu nielen s odborníkmi, ale najmä s rodičmi, podpornými organizáciami a ľuďmi z okolia, lebo je potrebné dosiahnuť aj zníženie bariér v prostredí školy.
7. Ako rizikové faktory inkluzívnej edukácie treba vnímať, ak škole chýba vízia inkluzívnej edukácie, ak má málo vedomostí o podmienkach pre jej zavedenie a formovanie, ak nie je dostatočná podpora v tíme školy pre zmeny, ak nie je plán postupu reálny a ak nie je dostatočné finančné zabezpečenie pre odborníkov, pomôcky, aktivity.
8. Je dôležité monitorovať proces formovania postojov učiteľov k inklúzii (ich súhlas, pochybnosti, nesúhlas) pri prijímaní proinkluzívnych stratégií. Ak rastie tlak na zmeny a výkon učiteľa, je nutné vyrovnávať stres ponukou pomoci (napr. poskytnúť lepšie materiály pre diagnostiku, informácie pre lepšie porozumenie situácie dieťaťa...).
9. Včasná intervencia podporuje optimálny vývin dieťaťa a jeho zdravie a výrazne zvyšuje predpoklady dieťaťa v rámci integrácie a inklúzie. Je nutné požadovať výraznejšiu podporu včasnej intervencie orientovanej na rodinu zo strany vládnych inštitúcií a orgánov. Pokiaľ problémy dieťaťa pretrvávajú, je potrebné integrovať okrem špeciálno-pedagogickej pomoci aj terapeuticko-výchovné intervencie do prostredia školy a vytvoriť podmienky pre prácu s celou rodinou.
10. Obsahy informácií potrebných pre inkluzívnu edukáciu je nutné zaradiť do pregraduálnej prípravy učiteľov a vychovávateľov. Nakoľko u nás nie je tradícia a obsahy je nutné vytvoriť, bolo by potrebné zriadiť pracovnú skupinu a vypracovať štandardy pre informácie, pomenovať kompetencie, ktoré majú študenti získať a pripraviť učebné texty.

Organizátori konferencie už pripravili pre tlač publikáciu výstupov z konferencie, ktorá bude vydaná na jeseň 2012 a bude dostupná v sieti knižných predajní v SR. Zainteresovaný čitateľ môže nájsť zaujímavé podnety k výchovnému aspektu inkluzívnej edukácie aj v publikácii štúdií, ktorú vydal riešiteľský tím ako východisko k vedeckému uchopeniu u nás doposiaľ neprebádaného edukačného problému. Veríme, že prezentované závery z konferencie ako aj samotné publikácie prispievajú k ďalším odborným diskusiám a obohateniu pedagogickej vedy.

LITERATÚRA

LECHTA, V. (ed.) 2011. *Inkluzívna edukácia ako multidimenzionálny výchovný problém*. Bratislava : IRIS, ISBN 978-80-89256-69.

Nad'a Bizová
Marta Horňáková